

УДК 373.5.091.3:81'243

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-5\(25\)-165-177](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-5(25)-165-177)

Бірук Наталія Петрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0003-3013-2015>

Антонов Олексій Володимирович кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-6557-5548>

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НАУКОВИХ ЛІЦЕЇВ ЗАСОБАМИ БІЛІНГВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто проблему формування дослідницької компетентності учнів наукових ліцеїв у контексті впровадження білінгвальних проектів. Обґрунтовано доцільність інтеграції предметного та мовного компонентів освітнього процесу як засобу розвитку аналітичного мислення, академічної мобільності та готовності до наукової діяльності.

Проведено ґрунтовний аналіз поняттєвого поля науково-дослідницької діяльності та дослідницької компетентності, окреслено ознаки її сформованості, що проявляються у здатності: застосовувати у дослідницькій діяльності теоретичні та емпіричні методи дослідження; здійснювати пошук, технічну обробку, узагальнення та застосування інформації, результатів досліджень; організувати власну дослідницьку діяльність, планувати та провадити її, аналізувати та контролювати її результати; ефективно комунікувати; продукувати нові ідеї та нестандартно розв'язувати дослідницькі навчальні завдання.

Проаналізовано педагогічний потенціал білінгвального навчання на уроках технологій як ефективного засобу формування дослідницької компетентності учнів наукових ліцеїв. Оскільки на сучасному етапі розвитку освіти, планування та організація уроків технологій із застосуванням білінгвального підходу, спрямованих на популяризацію надбань унікальної української культури, поступово виходить за межі суто мистецького осмислення та набуває виразного дослідницького характеру. Такий підхід сприяє глибшому пізнанню культурної спадщини, розвитку аналітичного мислення учнів і

формуванню їхньої зацікавленості у вивченні національних традицій у ширшому, міжкультурному контексті.

Особливу увагу приділено вивченню технік декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема вишивки та писанкарства, як інтегративних платформ для поєднання предметного, культурологічного та мовного компонентів освіти. Наведено приклади реалізації білінгвальних творчо-дослідницьких проєктів «Символіка українського орнаменту» та «Великодні традиції», які створюють сприятливі умови для всебічного розвитку ліцеїстів, стимулюють їхню творчу активність і креативне мислення, сприяють формуванню технологічної компетентності та практичних умінь. Водночас така діяльність забезпечує ефективне збагачення словникового запасу з іноземної мови через її природне використання в навчальному процесі, поглиблює навички міжкультурної комунікації та взаєморозуміння. Окрім цього, учні набувають досвіду дослідницької роботи, вчать аналізувати інформацію, робити висновки й презентувати результати власної діяльності, що є важливим для їхнього подальшого професійного розвитку.

Ключові слова: компетентнісний підхід, дослідницька компетентність, білінгвальне навчання, інтегроване навчання, проєктна діяльність, інформаційно-комунікаційні технології, науковий ліцей, технологічна освіта, уроки технологій, декоративно-ужиткове мистецтво.

Biruk Nataliia Petrivna Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor of Departments of Professional-Pedagogical, Special Education, Andragogy and Management, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0003-3013-2015>

Antonov Oleksii Volodymyrovych Candidate of Philological Sciences (PhD in Philology), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages and Modern Teaching Techniques, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-6557-5548>

FORMATION OF RESEARCH COMPETENCE OF STUDENTS OF SCIENTIFIC LYCEUMS USING BILINGUAL TEACHING MEANS

Abstract. The article considers the problem of forming research competence of students of scientific lyceums in the context of implementing bilingual projects. The feasibility of integrating the subject and language components of the educational process as a means of developing analytical thinking, academic mobility and readiness for scientific activity is substantiated.

A thorough analysis of the conceptual field of scientific research activity and research competence is carried out, and the signs of its formation are outlined, which are manifested in the ability to: apply theoretical and empirical research methods in research activity; search, technical processing, generalization and application of information, research results; organize one's own research activity, plan and conduct it, analyze and control its results; communicate effectively; produce new ideas and solve research educational tasks in a non-standard way.

The pedagogical potential of bilingual teaching in technology lessons as an effective means of forming research competence of students of scientific lyceums is analyzed. Since at the current stage of development of education, planning and organization of technology lessons with the use of a bilingual approach, aimed at popularizing the achievements of the unique Ukrainian culture, gradually goes beyond the limits of purely artistic comprehension and acquires a distinct research character. Such an approach contributes to a deeper understanding of cultural heritage, the development of students' analytical thinking and the formation of their interest in studying national traditions in a broader, intercultural context.

Special attention is paid to the study of decorative and applied art techniques, in particular embroidery and Easter egg making, as integrative platforms for combining subjects, cultural and linguistic components of education. Examples of the implementation of bilingual creative and research projects "Symbolism of Ukrainian Ornament" and "Easter Traditions" are given, which create favorable conditions for the comprehensive development of lyceum students, stimulate their creative activity and creative thinking, contribute to the formation of technological competence and practical skills. At the same time, such activities ensure effective enrichment of foreign language vocabulary through its natural use in the educational process, deepening the skills of intercultural communication and mutual understanding. In addition, students gain experience in research work, learn to analyze information, draw conclusions and present the results of their own activities, which is important for their further professional development.

Keywords: competency-based approach, research competency, bilingual education, integrated learning, project activities, information and communication technologies, scientific lyceum, technological education, technology lessons, decorative and applied arts.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства, навіть в умовах воєнного стану, характеризується посиленням значущості науки, інноваційних процесів та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Система освіти повинна враховувати зазначені аспекти і бути спрямованою на формування у здобувачів умінь самостійно опановувати нову інформацію.

цію, критично її осмислювати та застосовувати для розв'язання практичних і проблемних завдань. Особливої актуальності ці процеси набувають у старшій школі, зокрема наукових ліцеях, коли відбувається професійне самовизначення учнів і формується їхня готовність до подальшого навчання та наукової діяльності.

У цьому контексті одним із пріоритетних завдань сучасної освіти є розвиток дослідницької компетентності як інтегрованої характеристики особистості, що поєднує знання, уміння, навички, досвід творчої діяльності та ціннісні орієнтації.

Водночас інтеграція України у світовий освітній і науковий простір зумовлює потребу у володінні іноземними мовами як інструментом академічної комунікації. Саме білінгвальне навчання є ефективним засобом поєднання предметної підготовки та розвитку іншомовної компетентності, що відкриває доступ до міжнародних наукових ресурсів.

Разом з тим, актуальним лишається і питання збереження й популяризації національної культурної спадщини, зокрема традицій декоративно-ужиткового мистецтва. У цьому контексті побудова уроків технологій на білінгвальній основі для популяризації надбань унікальної української культури набуває не лише мистецького, а й дослідницького характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування дослідницької компетентності учнів, розвитку їх критичного мислення, формуванню інформаційної культури та впровадженню проєктних технологій присвячені роботи багатьох вітчизняних учених, зокрема О. Базелюка, В. Бербеця, О. Гринюк, О. Коберника, Р. Кожевнікова, О. Пометун, Н. Шиян, В. Яценка та ін. Розробка теоретичних засад формування дослідницької компетентності стала предметом вивчення М. Архипової, А. Баскакова, М. Головань, Ю. Захарченко, О. Крушельницької, С. Лукашенко, О. Макаренка, О. Маркова та ін. Технології білінгвального навчання, що передбачає одночасне засвоєння навчального предмета та іноземної мови, охарактеризовані у працях І. Білецької, Т. Боднарчук, О. Дем'яненко, О. Мілютіної, Ю. Невинної, Н. Нікольської, О. Першукової та багатьох інших. Однак, недостатньо дослідженим залишається питання використання білінгвального навчання саме як засобу формування дослідницької компетентності учнів наукових ліцеїв.

Мета статті – проаналізувати потенціал білінгвального навчання на уроках технологій при вивченні технік декоративно-ужиткового мистецтва як засобу формування дослідницької компетентності учнів наукових ліцеїв.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система освіти України, відповідно до концептуальних засад реформування загальної середньої освіти та орієнтирів Нової української школи, спрямована на формування

компетентної особистості, здатної до критичного мислення, самостійного здобуття знань та проведення дослідницької діяльності. Особливе місце в цій системі посідають наукові ліцеї, діяльність яких спрямована на формування учнів із високим рівнем інтелектуального розвитку та готовністю до науково-дослідної діяльності.

Формування дослідницької компетентності учнів наукових ліцеїв є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти. Вона сприяє розвитку таких соціальних навичок, як співпраця, комунікація та робота в команді. У процесі проведення досліджень учні вчаться взаємодіяти з іншими, ділитися ідеями та вирішувати проблеми спільно, що готує їх до майбутньої професійної діяльності [2].

Аналіз наукових джерел дозволив констатувати, що вчені у системі підготовки майбутніх фахівців виокремлюють два основні види дослідницької діяльності:

навчально-дослідницьку – спеціально організовану діяльність в умовах освітнього процесу з метою здобуття суб'єктивно нових знань у ході пошуку, вивчення й пояснення фактів і явищ, формування нових способів діяльності та дослідницьких умінь [7];

науково-дослідницьку – організовану підсистему професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти, яка передбачає інтелектуальну творчу діяльність здобувачів освіти, спрямовану на вивчення конкретного предмета, явища або процесу з метою отримання об'єктивно нових знань про нього та їх подальшого використання у практичній діяльності [11].

Проте існує й низка синонімічних визначень видів дослідницької діяльності, а саме:

науково-дослідна (невід'ємна складова навчального процесу закладів вищої освіти, вид творчої пізнавальної діяльності суб'єктів освітнього процесу, яка розвиває здібності до наукового та педагогічного дослідження, самостійність, ініціативу в навчанні, уміння та навички індивідуального і колективного вирішення професійних завдань [12]; яка здійснюється як у межах навчального процесу у лабораторії або під час науково-навчального семінару, так і в позаурочний час – виконання курсових та кваліфікаційних робіт, залучення до виконання кафедральних, держбюджетних, госпдоговірних тем, наукових проектів, участь у роботі наукових гуртків, груп, лабораторій);

науково-дослідницька (робота наукового характеру, пов'язана з науковим пошуком, проведенням досліджень, експериментів з метою розширення наявних і засвоєння нових знань, перевіркою наукових гіпотез, встановленням закономірностей, що проявляються в природі та суспільстві, наукових узагальнень, наукового обґрунтування проектів) [4];

дослідницько-експериментальна – експериментально-дослідницька – дослідницько-пошукова – пошуково-дослідницька діяльність (Т. Архіпова, К. Архіпова [1], О. Павленко [8], Г. Цехмістров [13]), яка є складником науково-дослідницької діяльності особистості, допомагає їй заздалегідь підготуватися до обраної професії, творчо застосовувати здобутки науково-технічного прогресу, сприяє ініціативності та самостійності пошуку, поглиблює мислення та знання, впливає на розширення ерудиції.

Перспективним для української системи освіти є впровадження технологій евристичної освіти, в ході якої здійснюється *евристично-пошукова діяльність* – знаходження, аналіз, загальне осмислення сутності і змісту нової інформації; *евристично-перетворювальна* – вирішує завдання зміни обсягу, перебудови змісту освітнього матеріалу, його згортання і розгортання, систематизації, узагальнення тощо; *конструктивна діяльність* – самостійне створення нового продукту на основі вже відомих або щойно здобутих навчальних елементів. *Креативна діяльність* – найвищий рівень творчості – сконцентрована на створенні принципово нового для суб'єкта освіти продукту – від його задуму, мети, завдань, засобів і способів діяльності до діагностики й оцінки за науковими критеріями якості [6].

Схематично поєднаємо окреслені поняття у вигляді рисунка (рис. 1.1).

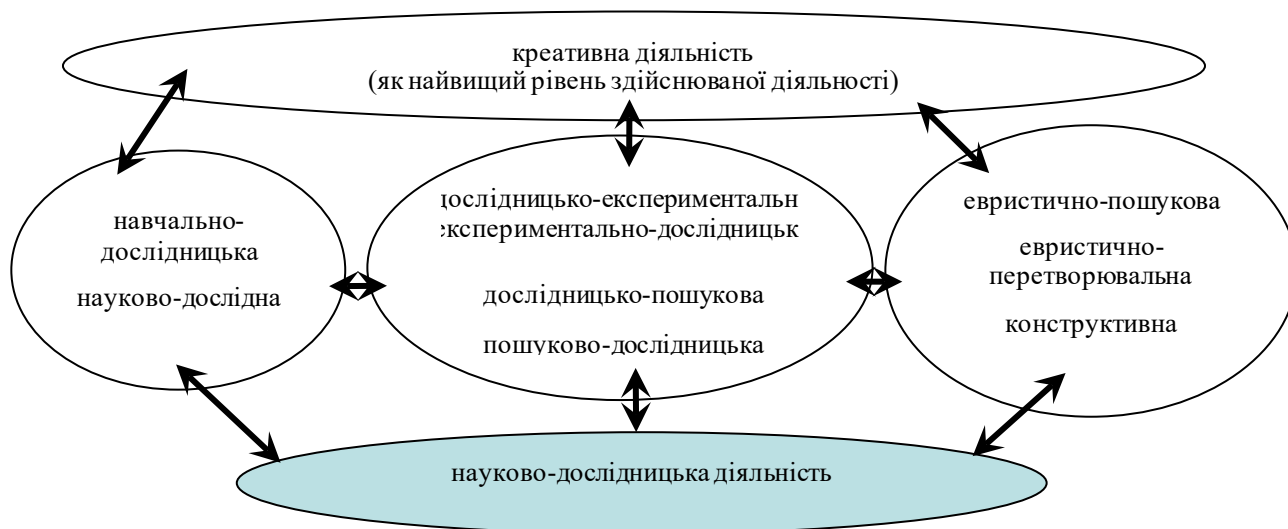

Рис. 1. Поняттєве поле науково-дослідницької діяльності

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що під *дослідницькою компетентністю* розуміють:

– «інтегровану особистісно-професійну якість фахівця, яка відображає мотивацію до наукового пошуку, рівень володіння методологією наукового дослідження, особистісно-значущими якостями дослідника, зокрема такими, як інноваційне мислення, здатність до творчої та інноваційної діяльності» [9];

– «сукупність властивостей особистості, наявність необхідних дослідницьких знань, вмінь та навичок, готовність і вмотивованість до дослідницької роботи й впровадження результатів досліджень» [5];

– «складову професійної компетентності, яка містить сукупність знань і умінь щодо виконання дослідницької діяльності, особистісну здібність вирішувати дослідницькі проблеми і задачі з використанням знань, досвіду, цінностей і нахилів, вмотивованості і готовності щодо її реалізації у майбутній професійній діяльності» [3];

– «складне багатоаспектне утворення, структура якого передбачає якісні особистісні характеристики, вмотивованість на дослідно-професійну діяльність, набутий досвід реалізації комплексу фахових компетенцій, професійну спрямованість і здатність до рефлексивної діяльності» [3].

Важливого значення для організації науково-дослідницької та творчої діяльності у наукових ліцеях має Стандарт спеціалізованої освіти наукового спрямування, в якому наведено визначення таких категорій як:

дослідницька діяльність, що являє собою інтелектуальну творчу та/або пошукову діяльність здобувачів освіти, основними видами якої є дослідно-експериментальна, винахідницька, конструкторська, раціоналізаторська;

дослідницька компетентність, як здатність здобувача освіти виконувати дослідницькі навчальні завдання, здійснювати дослідницьку діяльність, спрямовану на одержання нових знань та/або пошук шляхів їх застосування, відповідно до профілю навчання;

дослідницьке навчальне завдання, в основу якого покладено проблемну пізнавальну ситуацію (у вигляді запитання, вправи, задачі тощо), яка передбачає пошук нових знань, способів (умінь), зв'язків шляхом здійснення дослідницької діяльності [10].

У цьому ж документі визначено вимоги до дослідницької компетентності здобувачів освіти й обов'язкові результати навчання здобувачів освіти 5-6-х, 7-9-х та 10-11(12)-х класів відповідно до цих вимог.

Вимоги до дослідницької компетентності здобувачів освіти передбачають їх здатність

- застосовувати у дослідницькій діяльності теоретичні та емпіричні методи дослідження (полягає у вмінні аналізувати і порівнювати інформацію, систематизувати, узагальнювати та класифікувати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, критично оцінювати інформацію, проводити емпіричні дослідження відповідно до профілю навчання та галузі знань);

- здійснювати пошук, технічну обробку, узагальнення та застосування інформації, результатів досліджень (передбачає пошукову діяльність, роботу з текстами та джерельною базою, роботу з понятійним апаратом, застосування інформації, результатів досліджень);

- організувати власну дослідницьку діяльність, планувати та провадити її, аналізувати та контролювати результати власної діяльності (визначається вмінням окреслювати мету та завдання дослідження, розв'язувати дослідницькі навчальні завдання, планувати дослідження, організувати дослідження, взаємооцінювати та самооцінювати результати дослідження, практично застосовувати результати досліджень, здійснювати проектну роботу);

- ефективно взаємодіяти з іншими (письмово та усно формулювати свої думки, вести дискусію, діалог у процесі спільної діяльності або під час презентації її результатів тощо) (сутність вимоги передбачає створення письмових текстів та усних висловлювань науково-дослідного змісту, участь в обговореннях і дискусіях, формулювання запитань відповідно до профілю навчання та дослідницької діяльності, співпрацю в малих групах, презентацію результатів досліджень державною мовою, спілкування іноземною мовою (відповідно до профілю навчання та напряму дослідницької діяльності));

- продукувати нові ідеї та нестандартно розв'язувати дослідницькі навчальні завдання (полягає у володінні методиками та прийомами стимулювання власної творчої активності, здатності визнавати помилки як невід'ємну складову успіху, усвідомлювати та регулювати емоційний стан) [10].

Таким чином, формування дослідницької компетентності в українській школі є важливим завданням, яке допомагає підготувати учнів до викликів сучасного світу, сприяє їхньому всебічному розвитку та закладає основу для успішної самореалізації в майбутньому. Зокрема, білінгвальне навчання реалізує положення Стандарту в аспекті вміння спілкуватися іноземною мовою й виступає ефективним інструментом розвитку аналітичного мислення, наукової культури та академічної мобільності здобувачів освіти. Інтеграція предметного й мовного компонентів сприяє глибшому засвоєнню знань, формуванню навичок роботи з міжнародними джерелами інформації та підготовці учнів до подальшої наукової діяльності в умовах глобалізованого освітнього простору.

Зазначимо, що наявність базового рівня володіння іноземною мовою, який передбачає оперування загальнонавчальною лексикою та типовими граматичними структурами, є достатньою для реалізації комунікативних потреб у побутовому контексті. Проте для здобуття освіти або здійснення професійної діяльності за спеціальністю такого рівня мовної підготовки виявляється недостатньо. Це зумовлює виникнення низки системних проблем, що потребують комплексного науково-методичного осмислення та практичного розв'язання. У зазначеному контексті постає необхідність модернізації освітньої системи та трансформації підходів до організації навчального процесу. Основною метою таких змін є подолання наявних суперечностей, а також прогнозування перспектив розвитку освіти з урахуванням потреб особистості й суспільства в умовах глобалізаційних викликів.

Особливої значущості набуває білінгвальна освіта в контексті забезпечення всебічного розвитку особистості з раннього віку та формування її готовності до функціонування в полікультурному середовищі.

Результати численних наукових досліджень свідчать про те, що білінгвальне навчання має позитивний вплив не лише на мовний розвиток, а й на когнітивні процеси загалом. Зокрема, воно сприяє розвитку виконавчих функцій, гнучкості мислення, здатності до концентрації уваги та ефективнішому опрацюванню інформації й виступає важливим чинником інтелектуального розвитку особистості.

У науковому дискурсі білінгвальне навчання розглядається як складне педагогічне явище, що поєднує як потенційні переваги, так і певні ризики. Зокрема, необхідно враховувати вікові та індивідуально-психологічні особливості учнів, рівень їхньої мовної підготовки, а також специфіку організації освітнього процесу.

В розрізі нашого дослідження проаналізуємо особливості та можливості реалізації білінгвальних проєктів на уроках технологій в наукових ліцях у процесі вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва. В цьому аспекті інтеграція технологічної, культурологічної та мовної складових забезпечує комплексний розвиток особистості, сприяє формуванню наукового стилю мислення та підготовці до подальшої академічної діяльності.

Декоративно-ужиткове мистецтво в цьому контексті виступає ефективною платформою для поєднання традицій та інновацій, національної ідентичності та міжнародної комунікації.

Наведемо приклади реалізації білінгвальних творчо-дослідницьких проєктів з декоративно-ужиткового мистецтва на уроках технологій у Відокремленому підрозділі «Науковий лицей Житомирського державного університету імені Івана Франка».

Лицеїсти у процесі виконання білінгвальних проєктів декоративно-ужиткового мистецтва досліджують культурні традиції українського народу, опановують спеціальну термінологію та презентують результати як українською, так і англійською мовами.

Зокрема, проєкт «Символіка українського орнаменту» / «Ukrainian Ornament Symbols» спрямований на дослідження значення символів українських орнаментів та створення власного виробу з їх використанням, формуванню культурної ідентичності та розвитку художнього мислення.

Рис. 2. Приклади творчо-дослідницьких проектів ліцеїстів з декоративно-ужиткового мистецтва «Символіка українського орнаменту»

Щорічно напередодні Великодня вчителями технологій спільно з викладачами англійської мови профільних кафедр університету розробляються та реалізуються дослідницькі проекти, у ході проведення яких учні знайомляться з традиціями проведення свята в європейських країнах, вправляються у знанні основ великодніх традицій та звичаїв і назв символів англійською мовою, аналізують регіональні орнаменти, досліджують символіку кольорів, опановують сучасні види писанок і крашанок та техніки їх виконання.

Рис. 3. Приклади творчо-дослідницьких проектів ліцеїстів з декоративно-ужиткового мистецтва «Великодні традиції»

Використання таких проектів сприяє: розвитку творчих здібностей ліцеїстів, формуванню технологічної компетентності, розширенню словникового запасу іноземної мови, розвитку міжкультурної комунікації, формуванню дослідницьких та презентаційних навичок.

Білінгвальна проектна діяльність також підвищує мотивацію до навчання та сприяє усвідомленню практичного значення знань.

В перспективі планується розширення наукової складової окреслених проєктів на проведення дослідження впливу температури воску на якість ліній, особливостей використання натуральних і синтетичних барвників, стійкості фарб залежно від способу нанесення та аналіз композиційних рішень орнаменту, що сприятиме розвитку аналітичного мислення, умінню аргументувати власну позицію та працювати в команді.

Висновки. Формування дослідницької компетентності учнів старших класів є стратегічно важливим завданням сучасної освіти. Воно передбачає системну організацію навчально-дослідницької діяльності, створення сприятливого освітнього середовища та використання інноваційних педагогічних технологій.

Білінгвальні проєкти з декоративно-ужиткового мистецтва є ефективним інструментом інтегрованого навчання в науковому ліцеї. Вони дозволяють поєднати технологічну творчість, культурну спадщину та мовну практику. Такі проєкти сприяють формуванню компетентностей, необхідних для сучасного суспільства, і створюють умови для розвитку творчого потенціалу учнів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням моделей оцінювання рівня сформованості дослідницької компетентності в умовах білінгвального навчання та експериментальною перевіркою їх ефективності.

Література:

1. Архіпова Т. Л., Архіпова К. С. (2019). Пошуково-дослідницька діяльність як засіб організації самостійної підготовки майбутніх вчителів інформатики. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 12. Т. 1. С. 14–19.
2. Бербец В., Кожевніков Р. (2024). Сутність та значення дослідницької компетентності в особистісному та освітньому розвитку учнів. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип. 3. С. 58–65. DOI <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2024.312959>
3. Ваколя Т. І. (2014). Формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон: Херсонський державний університет, С. 7.
4. Дорогань А. (2018). Науково-дослідницька діяльність як суттєвий елемент підготовки майбутніх інженерів-педагогів. *Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка*. Вип. 18. С. 79–86. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.18/18.168205>
5. Кравченко С. (2019). Формування дослідницької компетентності майбутніх екологів засобами інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. С. 7.
6. Лазарєв М., Лазарєва О. (2019). Технології евристичної освіти у професійній підготовці майбутнього педагога. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (16-17 квітня 2019 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка Т. 1. С. 13.

7. Мосейчук А.Р. (2017)/ Формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський НПУ імені К. Д. Ушинського». С. 6.
8. Павленко О. П. (2005)/ Формування творчої особистості гімназиста у пошуково-дослідницькій діяльності : дис. канд. наук. Інститут педагогіки АПН України. 235 с.
9. Сисоєва С. О., Козак Л. В. (2016). Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи : навч. посіб. Київ : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС». С. 5.
10. Стандарт спеціалізованої освіти наукового спрямування. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1303729-19#Text>
11. Султанова Л. Ю. (2007). Формування готовності студентів психолого-педагогічних кандидата пед факультетів до науково-дослідної діяльності : автореф. дис. ... наук : 13.00.04. Київ : Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. С. 10.
12. Сущенко Л. О. (2014). Теоретичні і методичні засади організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України. С. 10.
13. Цехмістрова Г.С. (2012). Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. 2-е вид. доп. Київ : Видав. Дім «Слово». 352 с.

References:

1. Arkhipova, T. L., & Arkhipova, K. S. (2019). *Poshukovo-doslidnytska diialnist yak zasib orhanizatsii samostiinoi pidhotovky maibutnikh vchyteliv informatyky* [Search and research activity as a means of organizing independent training of future teachers of computer science]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, vyp. 12, t. 1, 14–19 [in Ukrainian].
2. Berbets, V., & Kozhevnikov, R. (2024). *Sutnist ta znachennia doslidnytskoi kompetentnosti v osobystisnomu ta osvithnomu rozvytku uchniv* [The essence and significance of research competence in the personal and educational development of students.]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu – Collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University*, vyp. 3, 58–65. DOI <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2024.312959> [in Ukrainian].
3. Vakolia, T. I. (2014). *Formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi profesiinoi pidhotovky* [Formation of research competence of future teachers of primary grades in the process of professional training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kherson : Khersonskiy derzhavnyi universytet, 7 [in Ukrainian].
4. Dorohan, A. (2018). *Naukovo-doslidnytska diialnist yak suttievyi element pidhotovky maibutnikh inzheneriv-pedahohiv* [Scientific research activity as an essential element of training future engineer-teachers]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Pedahohika – Current issues of the humanities. Pedagogy*, vyp. 18, 79–86. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.18/18.168205> [in Ukrainian].
5. Kravchenko, S. (2019). *Formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh ekolohiv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii* [Formation of research competence of future ecologists by means of information and communication technologies]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kropyvnytskyi: Tsentralnoukrainskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka, 7 [in Ukrainian].
6. Lazariiev, M., & Lazariieva, O. (2019). *Tekhnolohii evrystychnoi osvity u profesiinii pidhotovtsi maibutnoho pedahoha* [Technologies of heuristic education in the professional training of a future teacher]. *Innovatsiinyi rozvytok vyshchoi osvity: hlobalnyi, yevropeiskyi ta*

natsionalnyi vymiry zmin – Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change: materialy V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (16-17 kvitnia 2019 roku, m. Sumy). Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, t. 1, 13 [in Ukrainian].

7. Moseichuk, A. R. (2017). Formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh feldsheriv u protsesi vyvchennia biolohichnykh dystsyplin [Formation of research competence of future paramedics in the process of studying biological disciplines]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Odesa : DZ «Pivdenoukrainskyi NPU imeni K. D. Ushynskoho», 6 [in Ukrainian].

8. Pavlenko, O. P. (2005). Formuvannia tvorchoi osobystosti himnazysta u poshukovo-doslidnytskii diialnosti [Formation of the creative personality of a gymnasium student in research activity]. *Candidate's thesis.* Instytut pedahohiky APN Ukrainy, 235 [in Ukrainian].

9. Sysoieva, S. O., & Kozak, L. V. (2016). *Rozvytok doslidnytskoi kompetentnosti vykladachiv vyshchoi shkoly [Development of research competence of higher school teachers: teaching aids.]*: navch. posibnyk. Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. Kyiv : TOV «Vydavnyche pidpriemstvo «EDELVEIS», 5 [in Ukrainian].

10. *Standart spetsializovanoi osvity naukovooho spriamuvannia [Standard of specialized education of scientific orientation]*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1303729-19#Text> [in Ukrainian].

11. Sultanova, L. Yu. (2007). Formuvannia hotovnosti studentiv psykhologo-pedahohichnykh fakultetiv do naukovo-doslidnoi diialnosti [Formation of readiness of students of psychological and pedagogical candidate of pedagogical faculties for research activity]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Kyiv : In-t ped. osvity i osvity doroslykh APN Ukrainy, 10 [in Ukrainian].

12. Sushchenko, L. O. (2014). Teoretychni i metodychni zasady orhanizatsii naukovo-doslidnoi roboty maibutnikh pedahohiv u vyshchych navchalnykh zakladakh [Theoretical and Methodological Principles of Organizing Research Work of Future Teachers in Higher Educational Institutions]. *Extended abstract of Doctor's thesis.* Kyiv : In-t vyshchoi osvity NAPN Ukrainy, 10 [in Ukrainian].

13. Tsekhmistrova, H. S. (2012). *Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen [Methodology and Organization of Scientific Research]*: navch. posib. 2-e vyd. dop. Kyiv : Vydav. Dim «Slovo», 352 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 18.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.05.2026